

a különböző fiziognómikai rendszereket tudományosan egységesítette és gyakorlati alkalmazhatóságuk módját közelebbről megjelölte. Reigbert felfogása szerint semmi akadálya sincs annak, hogy a tudományos fiziognómika — mint tudományos kifejezéslélektan, illetőleg gyakorlati pedagógiai emberismerettan — bevonuljon az iskolába és mindennapi alkalmazást találjon a gyakorlati nevelésben. Ezt úgy gondolja, hogy Martin embertani mérés módszere alapján a tanulók adatait összeállítja és fiziognómikai testtényezőiknek egyéb adataival összhangzatba hozván, a talált szimptómák értékét fiziognómikai jellemképben foglalja össze, melyet kiegészít a tanulók írásának grafológiai jellemképével. Ennek megtörténte után — a régi jellemlapokhoz hasonlóan — egységes jellemképet szerkeszt és Ewald eljárása szerint megállapítja a tanulók jellemének szerkezetét, melyet rövid formulával fejez ki. Reigbert széleskörű és alapos irodalmi tanulmányok után állította össze pedagógiai emberismerettant, mely Hermann Nohl idevonatkozó értekezése mellett (Nohl—Pallat: Handbuch der Pädagogik II, 51—71.) az első ilyen természetű tudományos rendszerezés és sok megszívlelhető gondolatot tartalmaz, de körülményessége és formalizmusa miatt nem valószínű, hogy a gyakorlatban általános alkalmazást találhat.

Arday Pál.

Friedrich Hermsmeier: Experimentell-psychologische Untersuchungen zur Charakterforschung. (Zeitschr. f. angew. Psychologie. Bh. 55.) Leipzig, J. A. Barth, 1931. (XII+230 l.)

A szerző húsz, 13—14 éves fiún végzett összehasonlító jellemvizsgálati kísérleteket egy hallei népiskolában. Tudatában van annak, hogy kevés kísérleti személyrel dolgozott, de annál több oldalról volt alkalma velük kísérletezni s az eddigi idevágó kutató módszereket kipróbálni, valamint fesztelen személyes érintkezésben őket kiismerni. Egyénenként kísérletezett velük. Bámulatos körütekintéssel igyekezett minden lehetséges hibaforrást minél jobban kikerülni, például azt, hogy a szülők, tanítók befolyása ne érvényesüljön, a gyermekek ne zavarják egymást stb.

A kísérletek során megvizsgálta az általános intelligencián, emlékező-képességen stb. kívül az erkölcsi fogalmak, valamint az erkölcsi érzelmek fejlettségi fokát. Főleg Fernald módszerét alkalmazva, kis történetek szereplőinek erkölcsi viselkedését bíraltatta meg a kísérleti alanyokkal, egyénenként. részletkérdésekkel nyomozva a motívumok struktúráját az erkölcsi értékelésben. Az e korra érvényes sok apró általános megállapítás közül legfontosabb az, hogy az erkölcsi értékeléseket e korban elsősorban egoisztikus-eudaimonisztikus, másodsorban altruisztikus-utilisztikus és csak jóval kisebb számmal altruisztikus-eudaimonisztikus és egoisztikus-utilisztikus motívumok vezetik. Az erkölcsi fogalmak megkülönböztetésének képessége fejlettebbnek mutatkozott, mint más kutatások alapján e kortól várhattuk volna.

A kutatások alapos körütekintése mintaszerű, de az eredményekben alig mond olyant, amit más kutatók a serdülés előtti korra meg nem állapítottak volna. A struktúrelemzések eléggé elmosódtak. Kár, hogy a 13 éveseket nem

választotta külön a 14 évesektől, hiszen a 13 éves kor olyan fordulópont (*Erregungsphase*), amelynek a fejlődésben egészen különös jelentősége van.

Kempelen Attila.

Wilhelm Hehlmann: Pädagogisches Wörterbuch. Alfred Kröner-Verlag, Leipzig, 1931. (K. 8-r., VIII+236 l.) Ara vászonkötésben 3-50 márka.

Ez a kis könyvecske — a *Kröners Taschenausgabe* című könyvsorozatnak 94. kötete — voltaképen pedagógiai zseblexikon. Némi hasznosságot nem lehet elvitatni tőle, de szűk terjedelme miatt természetesen igen sokszor cserben hagyja vagy csak hiányos módon tájékoztatja a hozzá fordulót. *Baint* pl. hiába keressük benne. *Barth* Pál művei közül csupán neveléstörténetét említi. Csehszlovákiának, Finnországnak majdnem egy-egy teljes hasábot juttat, Magyarországnak semmit; igaz, hogy Romániát és Jugoszláviát is teljesen mellőzi. Aránybeli és utalási hibát futólagos lapozással is találhatunk a műben. *Linde* például csak hat sort kapott, bár a személyiség pedagógiájának egyik vezéralakjaként szerepel, *Gaudig* ellenben másfél hasábon van méltatva. A *Persönlichkeitspädagogik* címszó alatt *Linde* neve elő sem fordul. A *Lehrfächer* címszó a *Fächerre* utal, a *Fächer* pedig vissza a *Lehrfächerre*. *Fénelon* és *Jacotot* neve kétszer is rosszul van írva: *Fénelonnak* és *Jakototnak*. A Függelékben tanácsot ad a szerző a kezdőknek a pedagógia tanulmányozásának módjára, áttekintést nyújt a német pedagógiai irodalomról, felsorolván a főbb összefoglaló gyűjteményes vállalatokat és a nevezetesebb pedagógiai folyóiratokat. Neveléstörténeti adatok időrendi összeállítás, a német iskolarendszer szemléltető ábrázolása, valamint 16 régi és újabb kiváló pedagógus arcképe rekeszti be a kis kötetet.

N.

Új magyar könyvek és füzetek.

Julius Kornis: Education in Hungary. Bureau of Publications, Teachers College, Columbia University. New York City, 1932. (N. 8-r., XII + 290 l.) — Ara 10 pengő.

Mitrovics Gyula: A neveléstudomány alapvonalai. Debrecen, Budapest. 1933. Csáthy Ferenc rt. egyetemi könyvkereskedés. (N. 8-r., XII + 340 l.) — Ara 12 pengő.

Dr. Weszely Ödön: Pedagógia. A neveléstudomány rendszere rövid összefoglalásban. Második, átdolgozott kiadás. (Tudományos Zsebkönyvtár 171—172 a—b.) Bp., 1932. Révai-kiadás. (16-r., 192 l.)

Piroska Benes: Gräfin Therese Brunsvik und die Kleinkindererziehung ihrer Zeit. (Symposion-Könyvek 16.) Szeged, 1932. Szeged városi nyomda és könyvkiadó rt. (N. 8-r., 172 l.)

Pedagógiai Szemináriumok. III. kötet. A természeti és gazdasági ismeretek, ének, rajz, kézimunka és a testgyakorlás köréből. Sajtó alá rendezték: **Kehrer Károly** és **Krehnyay Béla.** Bp. 1932. Hollóssy János nyomása. (18-r., 296 l.) — Ara 7 pengő.